

УДК 657.07

**Міністерство освіти та науки України
Національний авіаційний університет**

ПОГОДЖЕНО:

Директор ННІЕМ

“ ____ ” _____ В.В. Матвеев
2015 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ:

В.о. ректора

“ ____ ” _____ В.П. Харченко
2015 р.

ЗВІТ

з науково-дослідної роботи

№ 84/11.02.03 (кафедральна)

номер держреєстрації **0113U000583**

**«СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АВІАЦІЙНОЇ
ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ»
(заключний)**

Декан ФМЛ
д.е.н., доцент

О. Ільєнко

Завідувач кафедри
менеджменту ЗЕДП
к.е.н., професор

В. Новак

Науковий керівник
к.е.н., професор

В. Новак

Київ - 2015

Список авторів

Посада	Підпис	ПП
Науковий керівник, проф.		Новак В.О
Відповідальний виконавець, доц.		Кириленко О.М.
ПНС, проф.		Харчишина О.В.
ПНС, проф.		Марченко В.М.
ПНС, проф.		Подреза С.М.
ПНС, проф.		Смерічевська С.С.
ПНС, проф.		Матвеев В.В.
С.Н.С., доц.		Ільєнко О.В.
С.Н.С., доц.		Гуріна Г.С.
С.Н.С., доц.		Крапко О.М.
С.Н.С., к.е.н.		Лотоцька С.В.
С.Н.С., к.е.н.		Гордієнко І.В.
С.Н.С., доц.		Отліванська Н.В.
С.Н.С., доц.		Остапенко Т.Г.
С.Н.С., доц.		Кузнєцова Т.В.
С.Н.С., доц.		Теплінський Г.В.
С.Н.С., доц.		Скібіцький О.М.
С.Н.С., доц.		Передерій В.В.
С.Н.С., доц.		Литвиненко Л.Л.
С.Н.С., доц.		Данілова Е.І.
Н.С.		Лотоцький В.А.
Н.С.		Латишева О.В.
Н.С.		Скібіцька Л.І.
М.Н.С		Вольвач М.М.
М.Н.С.		Смірнова І.М.
М.Н.С.		Сокольвак Я.Ю.
М.Н.С.		Свірідова Є.А.
М.Н.С.		Коваленко Є.В.

Реферат

Заключний звіт

з науково дослідної роботи № 84/11.02.03,

номер держреєстрації 0113U000583

«СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ АВІАЦІЙНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ»,

містить:: 223 стор., рис. 39, табл. 55, 253 літературних джерела.

Метою виконання кафедральної НДР є наукове обґрунтування методичних підходів та розробка практичних рекомендацій щодо реалізації стратегічних напрямів розвитку аеропортів та авіакомпаній України в умовах економічної нестабільності.

Зміст досліджень полягає у здійсненні: системного аналізу напрямків розвитку авіатранспортних підприємств України, діагностики потенційних змін зовнішнього і внутрішнього середовища та їх впливу на ефективність діяльності підприємств авіаційної галузі, структуризації ключових факторів розвитку аеропортів та авіакомпаній як основи моделі забезпечення їх економічної стійкості та стратегічного розвитку, та розробки практичних рекомендацій щодо реалізації стратегічних напрямків розвитку авіапідприємств України в умовах економічної нестабільності.

Методи дослідження.

При виконанні НДР були використані методи обґрунтування стратегічних напрямків розвитку, статистико-економічні (аналіз існуючого фінансового стану авіакомпаній та аеропортів, аналіз факторів зовнішнього середовища, кількісний аналіз розвитку авіаційної галузі), матричний (при дослідженні ступеню взаємозв'язку та сили активності факторів; при моделюванні поведінки розвитку авіаційного ринку під впливом внутрішніх факторів розвитку), а також методи сучасної теорії і практики оптимального стратегічного управління.

Результати роботи.

Науково обґрунтовані стратегічні напрямки розвитку авіатранспортних підприємств України та практичні рекомендації щодо їх реалізації в умовах економічної нестабільності шляхом визначення оптимальних, конкурентоспроможних методів та інструментів.

Зміст

Вступ	5
1. Особливості сучасних напрямків розвитку аеропортів та авіакомпаній в Україні	18
2. Аналіз та оцінка стратегічних напрямків розвитку авіатранс-портних підприємств України	22
3. Діагностика потенційних змін зовнішнього і внутрішнього середовища та їх вплив на ефективність діяльності підприємств авіаційної галузі	33
4. Структуризація ключових факторів розвитку аеропортів та авіакомпаній як основа моделі забезпечення їх економічної стійкості та стратегічного розвитку	43
5. Прогнозування параметрів стійкого розвитку підприємств авіаційної галузі в умовах зростання факторного впливу	60
6. Розробка стратегічних напрямків розвитку авіатранспортних підприємств України та практичних рекомендацій щодо їх реалізації в умовах економічної нестабільності.	146
Висновки	193
Список використаних джерел	196

ВСТУП

Актуальність теми. Прогнозування параметрів стійкого розвитку підприємств авіаційної галузі в умовах зростання факторного впливу дозволить забезпечити підвищення їх конкурентоспроможності та розвитку, є актуальними для сучасних умов функціонування.

Прогнозування та моделювання потенційних змін зовнішнього і внутрішнього середовища та їх вплив на ефективність діяльності підприємств авіаційної галузі потребує глибокого аналізу.

Ціль і завдання дослідження.

Метою дослідження є узагальнення аналітичних питань щодо визначення впливу факторів зовнішнього та внутрішнього середовища, діагностики потенційних змін та їх вплив на ефективність діяльності підприємств авіаційної галузі. Відповідно до зазначеної мети дослідження, в роботі були поставлені і вирішені наступні завдання:

- проаналізовано загальний стан проблем підприємств авіаційної галузі України;
- визначено вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємства авіаційної галузі України;
- узагальнено аналітичні питання щодо визначення впливу факторів на підприємства авіаційної галузі України.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є середовище функціонування підприємств авіаційної галузі України.

Предмет дослідження.

Предметом дослідження є фактори зовнішнього та внутрішнього середовища на підприємствах авіаційної галузі України.

Методологічні і теоретичні основи дослідження.

Процеси менеджменту розвитку, розробки стратегій підприємств, залучення інвестицій різними суб'єктами господарювання економіки досліджувалась у роботах таких видатних зарубіжних вчених як А. Маршала, Ф. Нота, Й. Шумпетера, К. Маркса, П. Массе, сучасних економістів – В. Бернса, І. Бланка, В. Бочарова, В. Іноземцева, Л. Абалкіна, В. Шарпа, Т. Хачатурова, В. Новожилова та українських науковців, таких як А. Пересада, В. Пономаренко та інших; в сфері організації і

підвищення ефективності роботи необхідно виділити наукові праці Є.М. Сича, Ю.Ф. Кулаєва, О.О. Бакаєва, В.Г. Коби, В.П. Ільчука, В.В. Матвєєва, В.М. Загорулька, Г.М. Юна, В.І. Щелкунова, І.П. Садловської та інших.

Дослідження проводилися з використанням методів балансів, динамічних рядів, статистичних групувань, аналітичних порівнянь, економіко-математичного моделювання за допомогою пакету програм MS Office.

Інформаційна база дослідження.

Наукове дослідження базується на нормативних документах Міністерства інфраструктури України, матеріалах державної статистики, матеріалах періодичних видань і інформації офіційних сайтів підприємств цивільної авіації, найбільших вітчизняних авіакомпаній.

Практична значимість роботи полягає в тому, що її пропозиції орієнтовані на широке використання в практиці галузі всіма категоріями користувачів авіатранспортних підприємств України.

Ступінь розробленості наукової проблеми.

Менеджмент авіаційних підприємств зіткнувся з проблемою оновлення основних фондів, освоєння міжнародних інноваційних технологій, диверсифікацією послуг тощо. Сьогоднішня ситуація функціонування авіаційних підприємств України характеризується втратою конкурентоспроможності на світовому ринку за деякими позиціями.

Наукова новизна даного дослідження полягає, насамперед, в тому, що в ньому запропоновано теоретичні основи концепції економічної стійкості аеропортів та методичний інструментарій управління сталим розвитком аеропортів в умовах кризового середовища. До числа найбільш важливих результатів, які становлять новизну дослідження, можна віднести наступні:

- виявлені, структуровані та класифіковані фактори, що впливають на ефективну адаптацію аеропортів до змін зовнішнього середовища й визначають стійкість їх розвитку, серед всієї сукупності факторів виділені найбільш важливі в сучасних українських умовах;

- розроблено концепцію загальної економічної стійкості аеропортів, як інтегрованої динамічної властивості, що базується на уточненні економічного змісту аеропортів як особливої підсистеми в системі більш високого порядку (регіональної та макроекономіці, а також міжрегіональних утвореннях);

– на основі запропонованої концепції сформульовані принципи забезпечення економічної стійкості аеропортів, що формують його комплексний та збалансований розвиток в умовах нестабільного зовнішнього середовища;

– розроблена ймовірнісна модель управління економічною стійкістю аеропортів в трансформованій економіці, що дозволяє аеропортам знаходити області прибуткової діяльності, освоювати нові сегменти ринку, підвищувати продуктивність та конкурентоспроможність, що в глобальному аспекті сприяє зростанню національної економіки й забезпечує вирішення найважливіших соціально-економічних завдань.

Запропоновані методи та процедури оцінки економічної стійкості дають аеропортам можливість активно взаємодіяти із зовнішнім середовищем, використовуючи її позитивні зміни та нейтралізуючи негативні впливи.

На підставі сформульованих завдань побудовано модель оптимізації економічної стійкості, яка складається з трьох взаємопов'язаних етапів:

- 1) аналіз соціально-економічного стану аеропорту (збір та обробка інформації, розрахунок ключових показників);
- 2) розробка заходів щодо досягнення економічної стійкості;
- 3) реалізація заходів щодо досягнення економічної стійкості.

Для розробки моделі оптимізації економічної стійкості аеропортів України в дослідженні використовується метод кореляційно-регресійного аналізу. Кореляція представляє ймовірну залежність між показниками, що не перебувають у функціональній залежності. Даний метод використовується для визначення тісноти зв'язку між показниками економічної стійкості.

В ході подальшого дослідження запропоновано методику оцінки індикаторів ризику з використанням теорії нечітких множин, а також уточнена методика обчислення порогових значень ризиків. На основі результатів даних методик будується модель економічної стійкості аеропорту.

В результаті виконання науково-дослідної роботи:

1. Виявлено необхідність комплексного підходу до проблеми оцінки і моделювання економічної стійкості аеропорту, заснованого на обліку як внутрішніх параметрів функціонування аеропорту (мікроекономічних, технологічних тощо), так і зовнішніх (соціально-політичних, макроекономічних тощо).

2. Розроблена методика оцінки економічної стійкості аеропорту, створена на основі нечітких множин.

3. Розроблено базу знань про взаємозв'язок індикаторів ризику та економічної стійкості аеропорту, що дозволяє на основі лінгвістичної оцінки рівня індикаторів ризику робити висновок про економічну стійкість аеропорту.

4. Отримано порогові значення індикаторів економічної стійкості (кожної групи ризику) для аеропорту України.

5. Розроблено модель економічної стійкості аеропорту, що дозволяє прогнозувати рівень стійкості аеропорту залежно від можливих управлінських рішень менеджменту та їх впливу на рівень індикаторів ризику, і, таким чином, дозволяє управляти економічною стійкістю аеропорту.

За результатами досліджень, під час виконання науково-дослідної роботи «Прогнозування параметрів стійкого розвитку підприємств авіаційної галузі в умовах зростання факторного впливу», були опубліковані відповідні статті та тези доповідей з цієї тематики:

1. Kharchyshyna O. Corporate social responsibility of SMEs [Електронний ресурс] / O. Kharchyshyna // Економіка. Управління. Інновації. – 2014. – № 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/eui_2014_2_58.pdf. **В електронному науковому фаховому виданні. Індексовано у Google Scholar.**

2. Kuznetsova T. Program for increasing the social protection of workers in the air enterprise of angstrommanagement / T. Kuznetsova // British Journal of Education and Science. – 2014. – Issue 6. – P. 247-258. **У зарубіжному виданні (SCOPUS).**

3. Kuznetsova T. Methodological propositions prevent raiding of international airlines / T. Kuznetsova // Journal of Oxford Review of Education and Science. – 2015. – Issue 1. – P. 55-67. **У зарубіжному виданні (SCOPUS).**

4. Lytvynenko L. Peculiarities of the business process re-engineering in the EU enterprises Peculiarities of the business process re-engineering in the EU enterprises / L. Lytvynenko, A. Sobkova // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К.: НДЕІ, 2015. – № 2 (165). – С. 83-87. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

5. Otlivanska N. Managerial aspect of applying Six Sigma in non-manufacturing companies [Електронний ресурс] / N. Otlivanska // Ефективна економіка. – 2015. – № 2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3774>. **В електронному науковому фаховому виданні.**

6. Perederiy V. Change management in the EU enterprises as a key in building international competitiveness / V. Perederiy, V. Novak, A. Sobkova // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К.: НДЕІ, 2015. – Вип. 4 (164). – С. 157-161. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

7. Prischepa N.P. Marketing programs improvement and sales stimulation at the enterprise / N.P. Prischepa // Економічний вісник Донбасу. – № 4(34). – 2014. – С. 140-145. **У фаховому виданні.**

8. Билявский В.Н. Механизм формирования адаптивной операционной системы предприятия / В.Н. Билявский // Вестник Московского университета. – 2014. – №3. – С. 59-77. **В зарубежном издании.**

9. Bilyavskiy V. Evaluation of personal career management efficiency of trade enterprise employees / V. Bilyavskiy, Y. Bilyavska // Canadian Journal of Science and Education. – Toronto, 2014. – № 2 (6). – P. 684-695. **У зарубіжному виданні (SCOPUS).**

10. Билявский В.Н. Организация системы диспетчеризации операционной деятельности предприятий / В.Н. Билявский // Вісник Львівської комерційної академії. – 2014. – № 45. – С. 27-32. **У фаховому виданні.**

11. Білявський В.М. Інноваційна діяльність підприємства, як фактор урегулювання платіжного балансу країни / В.М. Білявський, В.С. Руденко // Вісник Одеського національного економічного університету. – 2014. – Спецвипуск № 3. – С. 58-66. **У фаховому виданні.**

12. Вольвач М.М. Інвестування інновацій для розвитку потенціалу авіапромислових підприємств і антикризової профілактики / М.М. Вольвач // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – Вип. 9, Ч. 7. – С. 85-89. **У фаховому виданні.**

13. Данілова Е.І. Підходи до оцінки впливу корпоративних конфліктів на рівень капіталізації підприємства з урахуванням міжнародного досвіду / Е.І. Данілова // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К.: НДЕІ, 2014. – № 11 (162). – С. 113-117. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

14. Данілова Е.І. Розвиток корпоративних відносин в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз / Е.І. Данілова // Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2014. – № 4. – С. 155-161. **У фаховому виданні.**

15.Данілова Е.І. Місце конфлікту в системі корпоративних відносин: європейський та вітчизняний досвід / Е.І.Данілова // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2014. – № 39. – С. 32-35. **У фаховому виданні. Індексовано у Google Scholar, EBSCO.**

16.Данілова Е.І. Експортний потенціал освітньої системи України в рамках інтеграційних процесів з ЄС / Е.І.Данілова, О.О. Зарубінська // Теоретичний і науково-методичний часопис «Вища освіта України». – 2014. – №4. – С. 68-72.

17.Данілова Е.І. Реструктуризація, як елемент процесу адаптації вітчизняних підприємств до умов ринку ЄС / Е.І. Данілова, В.В. Передерій // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №3/1. – С. 7-8. **У фаховому виданні.**

18.Данілова Е.І. Аналіз ринку авіаційної техніки наземного обслуговування в країнах ЄС / Е.І. Данілова, В.О. Новак, В.В. Щерба // Економіка. Фінанси. Право. – 2015. – №5/1. – С. 14-15. **У фаховому виданні.**

19.Кириленко О.М. Проблеми підвищення енергоефективності та енергозбереження України / О.М. Кириленко, Е. Д. Дмитренко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2014. – Вип.38. – С. 61-65. **У фаховому виданні. Індексовано у Google Scholar, EBSCO.**

20.Кириленко О.Н. Правовые и организационно-экономические аспекты классификации объединений предприятий / О.Н. Кириленко, О.П. Овсак, М.П. Высоцкая // Вестник ПГТУ: сб. науч. трудов. – Йошкар-Ола: ПГТУ, 2014. – Вып. 1 (20). – С. 37-46. **В зарубежном издании.**

21.Кириленко О.Н. Дискриминация на рынке труда: современный аспект / О.Н. Кириленко, Р.А.Романов, В. А. Ильенко // Вестник ПГТУ: сб.науч.трудов. – Йошкар-Ола: ПГТУ, 2014. – Вып.1 (20). – С. 68-74. **В зарубежном издании.**

22.Кириленко О.Н. Экономическая эффективность методов эксплуатации малодеятельных линий / О.Н. Кириленко // Экономика железных дорог. – М.: ЗАО «МЦФЕР», 2014. – Вып. 8. – С. 79-85. **В зарубежном издании.**

23.Кириленко О.М. Особливості розвитку підприємництва в Україні // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць / О.М. Кириленко, Е.Д. Дмитренко. – К.: НАУ, 2014. – Вип.39. – С. 36-40. **У фаховому виданні.**

24.Кузнєцова Т. Ангстремменеджмент зовнішньоекономічної діяльності у наноекономіці авіапідприємств / Т. Кузнєцова // Економіка та управління. – 2014. – Вип. 31-32. – С. 223-236. **У фаховому виданні.**

25.Кузнєцова Т. Забезпечення умов економічного зростання авіапідприємств на основі технології ангстремменеджменту / Т. Кузнєцова // Банківська справа. – 2014. – Вип. 17. – С. 117-130. **У фаховому виданні.)**

26.Кузнєцова Т. Методологічний підхід до прогнозування ризиків в ангстремменеджменті авіапідприємств / Т. Кузнєцова // Збірник наукових праць «Управлінські інновації». – 2014. – Вип.7. – С. 215-229. **У фаховому виданні.**

27.Литвиненко Л.Л. Управління потенціалом інтеграції авіакомпанії в умовах міжнародного конкурентного середовища / Л.Л. Литвиненко // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К.: НДЕІ, 2014. – № 11 (162). – С. 134-138. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

28.Литвиненко Л.Л. Управління стратегічним розвитком авіакомпанії на ринку міжнародних пасажирських перевезень / Л.Л. Литвиненко // Зб.наук. праць Державного економіко-технологічного університету транспорту. – К.: ДЕТУТ, 2014. – Вип. 30. – С. 146-154. **У фаховому виданні.**

29.Литвиненко Л.Л. Особливості формування інноваційних стратегій інтеграційними об'єднаннями міжнародних корпорацій / Л.Л. Литвиненко // Формування ринкових відносин в Україні: зб. наук. праць. – К.: НДЕІ, 2015. – № 1 (164). – С. 47-50. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

30.Литвиненко Л. Дослідження європейського досвіду запровадження менеджменту знань у системі вищої освіти / Л. Литвиненко, В. Новак // Теоретичний і науково-методичний часопис «Вища освіта України». – 2014. – №4. – С. 84-88.

31.Литвиненко Л.Л. Управління розвитком інноваційного потенціалу регіону з використанням досвіду ЄС [Електронний ресурс] / Л.Л. Литвиненко, Е.І. Данілова // Ефективна економіка. – 2014. – №12. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3651>. **В електронному науковому фаховому виданні.**

32.Литвиненко Л.Л. Адаптація європейського досвіду реалізації інтрапренерських стратегій українськими підприємствами / Л.Л. Литвиненко // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2014. – № 39. – С. 67-71. **У фаховому виданні. Індексовано у Google Scholar, EBSCO.**

33.Литвиненко Л.Л. Перспективи розвитку фармацевтичного ринку України в умовах поглиблення процесів євроінтеграції / Л.Л. Литвиненко, А.О. Собкова //

Проблеми підвищення ефективності інфраструктури: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2015. – № 40. **У фаховому виданні. Індексовано у Google Scholar, EBSCO.**

34.Лотоцький В.А. Вибір форми та виду взаємодії авіакомпанії та банку на основі відповідності її завдань та можливостей / Лотоцький В.А.// Формування ринкових відносин в Україні. – 2015. – № 10. – С.

35.Лотоцький В.А. Етапи організації взаємодії підприємств і банків та критерії їх оцінювання. [Електронний ресурс] / Лотоцький В.А. // Фінансовий простір. - 2015. - №3. - Режим доступу: <http://fp.cibs.ck.ua/>

36.Лотоцький В.А. Классификация системы взаимоотношений банковских и предпринимательских структур / Лотоцький В.А.// Сборник материалов Межд.конф. молодых ученых ["Проблемы экономической и национальной безопасности как основополагающий фактор устойчивого развития"], 31 октября 2013г. Ульяновск,: УлГУ, 2013.- С.155-188

37.Лотоцький В.А. Наукові підходи до організації взаємодії підприємств і банківських установ / Лотоцький В.А.// Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Вип.7, частина 3: Херсон: ХДУ, видав. Дім "Гельветика", 2014. - С. 95-98.

38.Лотоцький В.А. Науково-практичні основи взаємодії авіакомпаній з фінансовими установами / Лотоцький В.А.// Матеріали ІХ міжнар. НПК ["Сучасні проблеми менеджменту"], (24 жовтня 2014р.) Національний авіаційний університет, 2014.- С. 99-101

39.Лотоцький В.А. Особливості національної моделі корпоративного управління / Лотоцький В.А. // Матеріали VII міжнар. НПК ["Сучасні проблеми менеджменту"], (27-28 жовтня 2011р) Національний авіаційний університет, 2011 - С. 61-64

40.Лотоцький В.А. Особливості реалізації взаємовідносин авіакомпаній та банківських установ. // Матеріали XI міжнародної НПК ["Сучасні проблеми менеджменту"], (м. Київ, 23 жовтня 2015р.) Національний авіаційний університет, 2015.- С. 155-156

41.Остапенко Т.Г. Можливості розвитку глобальних ринків високих та нанотехнологій в контексті еволюції національної економіки / Т.Г. Остапенко // Економіка, фінанси, право. – 2015. – № 1. – С. 3-11. **У фаховому виданні.**

42.Отліванська Н.В. Дослідження використання інструментів контролінгу персоналу на провідних авіатранспортних підприємствах / Н.В. Отліванська // Регіональна бізнес-економіка та управління. – 2014. – №4 (44). – С. 70-78. **У фаховому виданні.**

43.Отліванська Н.В. Методологія аналізу ланцюжка створення цінності / Н.В. Отліванська // Проблеми системного підходу в економіці: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2015. – Вип. 50. – С. 25-31. **У фаховому виданні.**

44.Передерій В. Шляхи реформування освіти України в умовах євроінтеграційних процесів / В. Передерій, А. Полухін // Теоретичний і науково-методичний часопис «Вища освіта України». – 2014. – №4. – С. 88-91.

45.Прищепя Н.П. Щодо конкурентної стратегії сучасного підприємства / Н.П. Прищепя // Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Серія «Економічні науки». – 2014. – № 54. – С. 232-237. **У фаховому виданні.**

46.Сівашенко Т.В. Проблеми оцінки конкурентоздатності підприємств / Т.В. Сівашенко, Ю.В.Шевченко // Молодий вчений. – 2014. – Вип.10(13). – С.14-19. **У фаховому виданні.**

47.Сівашенко Т.В. Проблеми інвестування інновацій в підприємстві на стадії кризи / Т.В. Сівашенко, Ю.В. Шевченко // Молодий вчений. – 2014. – Вип. 9 (12). – С. 69-72. **У фаховому виданні.**

48.Сівашенко Т.В. Харизматичне лідерство в антикризовому управлінні потенціалом підприємства / Т.В. Сівашенко, Ю.В.Шевченко // Молодий вчений. – 2014. – Вип. 8 (11). – С. 61-64. **У фаховому виданні.**

49.Сівашенко Т.В. Забезпечення фінансової стійкості авіапідприємств в умовах кризи / Т.В. Сівашенко, Ю.В.Шевченко // Кримський економічний вісник. – 2014 – Вип. 5(12). – С. 67-72. **У фаховому виданні.**

50.Скібіцька Л.І. Формування системи антикризового управління на авіапромислових підприємствах України / Л. І. Скібіцька // Стратегия экономического развития Украины. – 2015. – № 1. – С. 56-64. **У фаховому виданні.**

51.Скібіцька Л.І. Формування варіантів стратегій в антикризовому менеджменті авіапромислових підприємств України / Л. І. Скібіцька // Молодий вчений. – 2014. – №7 (10). – С. 75-78. **У фаховому виданні.**

52.Скібіцька Л. І. Фінансово-економічна стійкість в антикризовому менеджменті / Л. І. Скібіцька / Л. І. Скібіцька // Молодий вчений. – 2014. – № 8 (11). – С.41-44. **У фаховому виданні.**

53.Скібіцька Л. І. Аспекти виходу авіабудівних підприємств на зовнішній ринок в умовах кризи / Л. І. Скібіцька // Економіка розвитку. – 2014. – № 3 (71). – С.54-59. **У фаховому виданні.**

54.Скібіцька Л. І. Профілактика і стабілізація кризових проявів в авіабудівельних підприємствах України через розвиток їхнього потенціалу успіху / Л. І. Скібіцька // Економіка розвитку. – 2015. – № 1 (73). – С.98-104. **У фаховому виданні.**

55.Скібіцький О.М. Стратегія і кадрова політика в управлінні людським потенціалом // О.М. Скібіцький // Економічний аналіз (прийнято до друку). **У фаховому виданні.**

56.Скібіцький О.М. Результативна мотивація і матеріальне стимулювання персоналу підприємств / О.М. Скібіцький // Актуальні проблеми економіки. – 2015.(прийнято до друку). **У фаховому виданні.**

57.Скібіцький О.М. Нові компетенції співробітників і нові ролі кадрових служб у формуванні людського потенціалу в умовах впровадження інновацій / О.М. Скібіцький // Економіка розвитку. – 2015. (прийнято до друку). **У фаховому виданні.**

58.Скібіцький О.М. Реалізація людського потенціалу авіабудівельних підприємств через інвестування в освіту / О. М. Скібіцький // Економіка розвитку. – 2015. – №1 (73). – С. 56-62.

59.Скібіцький О.М. Нові компетенції співробітників і нові ролі кадрових служб у формуванні людського потенціалу в умовах впровадження інновацій / О.М. Скібіцький // Економіка розвитку. – 2015. – №2 (74). – С. 63-67. **У фаховому виданні.**

60.Скібіцький О.М. Визначення освітньо-професійного підґрунтя якісних характеристик персоналу для опрацювання політики управління людським потенціалом / О.М. Скібіцький // Молодий вчений. – 2015. – № 2 (17). **У фаховому виданні.**

61.Скібіцький О.М. Вдосконалення кадрового забезпечення для управління людським потенціалом підприємств / О. М. Скібіцький // Молодий вчений. – 2015. – «№ 3 (18). **У фаховому виданні.**

62.Скібіцький О.М. Розгляд окремих теоретичних питань управління людським потенціалом / О.М. Скібіцький // Економічний аналіз: зб. наук. праць. – Тернопіль:

Видавничо-поліграфічний центр ТНЕУ “Економічна думка”, 2014. – № 1. – Т. 17. **У фаховому виданні.**

63.Харчишина О.В. Теоретичні аспекти системи стратегічного планування на підприємстві / О.В. Харчишина, С. О. Дьяченко // Регіональна економіка та управління. – 2014. – №3. – С. 99-103. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

64.Харчишина О.В. Підвищення ефективності діяльності підприємства на засадах ефективності використання трудового потенціалу / О.В. Харчишина, Ю.О. Погребна // Формування ринкових відносин в Україні. – 2014. – № 12. – С. 160-164. **У фаховому виданні. Індексовано у РІНЦ.**

65.Харчишина О.В. Теоретико-методологічні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства / О.В.Харчишина, І.В. Омельченко // Кримський економічний вісник. – 2014. – №6(13). – С. 107-110. **У фаховому виданні.**

Даний заключний звіт розглянуто та обговорено на засіданні кафедри менеджменту ЗЕДП від 30.11.2015р. протокол № ____.

В результаті розгляду прийнято рішення про закінчення виконання науково-дослідної роботи та практичні рекомендації щодо реалізації результатів в умовах економічної нестабільності.